Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 5 (466) | ГОД X | 31 СТУДЗЕНЯ 1965 Г. | ЦАНА 60 гр.

БЕЛАСТОЧЧЫНА У ЛЮСТЭРКУ

ЧЫМ МЫ БАГАТЫ

Урачыста, як звычай кажа, развітаўшыся са старым годам, варта зірнуць у сваю кладоўку: чым мы багаты? З чым добрым увайшлі ў апошні год бягучай пяцігодкі?

На працягу 1964 года Беласточчына пабагацела на 250 мільёнаў злотых. Яе бюджэт на бягучы год перавышае суму 3-х мільярдаў. Аграмаднае багацце, але яго замала, каб пакрыць усе патрэбы ваяводства. Аднак няма чаго сумаваць, пастаянна ідзем угору, багацеем. **У 1964 годзе яшчэ больш замацавалася ўся наша гаспадарка. На звыш 8 працэнтаў у параўнанні да папярэдняга года ўзрасла прадукцыя.** Людзі штораз лепш працуюць, бо прырост прадукцыі здзейсніўся ў асноўным дзякуючы лепшай, больш выдайнай працы.

Толькі вось заўзялася на нас засуха. Ужо трэці год падрад выпальвае нам збожжа і сенажаці. Сабралі мы ўсяго ледзь па 10 цэнтнераў збожжа з аднаго гектара, а скромна планавалі сабраць 15 цэнтнераў. Асабліва не ўдалася нам ярына.

Вопыт апошніх гадоў вучыць, што больш пэўнымі з'яўляюцца ў нас азімыя культуры. Таму настаўляемся цяпер на тое, каб больш сеяць жыта і азімай пшаніцы, а менш аўса. Гэтакі напрамак прыняла ў сваёй бюджэтнай пастанове на 1965 год Ваяводская рада народовая. Пастанова прадбачвае, што сяляне Беласточчыны павінны сабраць з аднаго гектара 15 цэнтнераў збожжа, 160 цэнтнераў бульбы, 280 цэнтнераў цукровых буракоў і 32,5 цэнтнера сена. План зроблены без фантазёрства. Яго асновай з'яўляюцца сапраўдныя магчымасці нашых сялян. Лікі гэтыя шмат скрамнейшыя ад паказальнікаў, якія для Беласточчыны прадбачваў пяцігадовы план. На жаль, не ўдалося нашым сялянам падняць сваёй гаспадаркі да ўзроўню, які ўказвала пяцігодка, але не яны, не сяляне, выключна вінаваты ў тым.

Вядома, што ўсё яшчэ валачэцца за намі цень даваеннай Польшчы «Б». У сям'і ваяводстваў Беласточчына паўзе заўсёды дзесьці ззаду. **План на бягучы год стварае асновы, каб думаць, што наступяць змены.**

Эканамісты падлічылі, што прамысловая прадукцыя ў краіне павялічыцца ў 1965 годзе на няцэлых **8 працэнтаў** у параўнанні да мінулага года. У **гэтым жа часе развіццё прамысловай прадукцыі на Беласточчыне будзе больш як на два разы выпярэджваць агульнакраёвыя паказальнікі.** Перастанем таптацца ў хвасце.

Аднак не прамысловасць, а сельская гаспадарка застаецца ў нас надалей у цэнтры ўвагі, з'яўляецца гэтым вокам, якое трэба сціпла сцерагчы. Яна — асноўнае багацце Беластоц-

(Працяг на стар. 4)

Да трактавай дарогі. Фота Л. Майсеюк

НІНА ТАРАС
ЗЯМЛЯ МАЯ

Зямля мая, яна жывая,
З пражылкамі блакітных рэк,
Яна жыццё ў сабе хавае,
Якое не замрэ павек.

Ёсць у зямлі свае дыханне,
І сэрца палкае ў яе,
І радасці, і наракканні,
І беды горкія свае.

Яна цяпло, пяшчоту любіць
І ласку чалавечых рук:
Хто з любасцю зямлю галубіць —
Яна засцеражэ ад мук,

Аддасць усё, што ў нетрах тоіць,
Дабром сустрэне, праявдзе
Таго, накорміць і напоіць
І не пакіне у бядзе.

ЭХ ТЫ, НАШ ЛЕС

Позным летам ішоў я скраблякоўскай дарогаю да Валілаў і неспадзявана заўважыў пагарэлы маладняк. Пакірачанае голле, ад якога нясло пахам пажарышча. Шкада маладога, мо' дваццаціградовага хвойніка! Мяне агарнула злосць на тых няўважлівых людзей, якія сваёй неасцярожнасцю начаўплі пажару.

Я вінаваціў неасцярожных. Пазлаваўшы ўволю на бязлюднай сцежцы пайшоў далей. Замест злосці ў мяне паявілася нейкае злаславае задавальненне, і я падумаў:

— Спалілі лес, на другі раз будуць ведаць, што з агнём няма жартаў...

Аб тым, што мая злосць была прастадушнай і наіўнай, я зразумеў толькі ўчора, калі даведаўся, што пажары лесу ў прываліліаўскай аколіцы здараюцца часта. Няйначай, спецыяльна хтосьці падпальвае, але, як гаворыцца, не злавіў за руку — не крычы, што злодзей!

Заўсёды гараць прыватныя лясы гаспадароў, і гэты факт пралівае пэўнае святло на прычыны падпалаў. Справа ў тым, што гаспадар не мае права рубаць свайго лесу столькі, колькі яму хочацца. Ёсць строга ўстаноўленыя нормы вырубкі і, каб абмінуць, абысці тыя нормы, відаць, сёй-той ухітрыўся падпальваць лес. Апаленыя хвоі ляснік дазваляе вырубваць усе да адной і пераважна на кошт надлясніцтва арганізуе новую пасадку. Таго і трэба!

На Беласточчыне трэцяя частка лясоў з'яўляецца прыватнай уласнасцю гаспадароў. Гэтыя, так сказаць, гаспадарскія лясы займаюць плошчу амаль дзвесце тысяч гектараў. Для іх ёсць устаноўленыя леснікі, якія маюць пад апекаю кожны каля двух тысяч гектараў — у два разы больш, чым леснікі ў «казённых» борах. Прытым гаспадарскія лясы часта раскінуты ў розных мясцінах, на дзесяткі кіламетраў ва ўсе бакі. Будзь разумны, ляснік, дапільнаваць такога лесу... Не дапільнуеш!

Гаспадарскія лясы гібеюць, гэта праўда. Падлічана, напрыклад, што ў дзяржаўных лясах сярэдні гадавы прырост драўніны даходзіць да **чатырох** кубічных метраў (фэстметраў) на адзін гектар, а ў гаспадарскіх лясах — уся-

(Працяг на стар. 5)

К. Янкоўскі: ЗМАНЛІВЫЯ МІЛЬЁНЫ.

К. Пятэльскі: АДЗІНОЦТВА З НЕАБХОДНАСЦІ.

І. Чыквін: ЦУКЕРКА.

Д. Шатыловіч: РАДЗІМА.

А. Свісёк: ПРЫВІДЫ НАСТАЎНІКА.

А. Казберук: ПАДЛЯШША І ЖАВАРАНАК.

ГОЛАС З ВАРШАВЫ

Пасяджэнне Палітычнага кансультатыўнага камітэта дзяржаў — удзельніц Варшаўскага дагавору — адбылося дакладна ў дваццатую гадавіну вызвалення сталіцы Польшчы з-пад гітлераўскай акупацыі. Гэтае супадзенне было не прыпадковым, яно падкрэслівала элементы гістарычнага сімвалу: перамогу свабоды і міру.

Калі ўжо гаворым аб гадавінах, дык варта ўспомніць, што пасяджэнне Палітычнага кансультатыўнага камітэта адбылося якраз у дзесятую гадавіну ўступлення Заходняй Германіі ў члены Паўночна - атлантычнага пакту. Гэты акт 10 год назад азначаў парушэнне Патсдамскага дагавору, у якім усе пераможцы над гітлераўскім фашызмам урачыста абавязаліся не дапусціць да адраджэння мілітарызму ў Германіі. Увядзенне Федэратыўнай Рэспублікі Германіі ў НАТО азначала, такім чынам, патаптанне заходнімі дзяржавамі супольных прынцыпаў. 10 год назад, таксама ў Варшаве краіны-члены Варшаўскага дагавору выразна ўказалі на небяспечнасць гэтых крокаў для Еўропы. Гісторыя пацвердзіла тадышнія прадбачанні.

Заходняя Германія за кароткі перыяд стала найбольш небяспечнай для міру палітычнай і мілітарнай сілай у Еўропе. Хопіць сказаць, што пры дапамозе сваіх заходніх саюзнікаў бундэсвер мае найбольшую і найлепш узброеную армію ў НАТО.

Заходняя Германія са сваёй ідэалогіяй стала той краінай у НАТО, якая на свой капыл пачала фармаваць увесь заходні саюз. Асабліва гэта выразна відаць на прыкладзе патрабавання даць ім атамную зброю і поўнае права самім вырашаць, калі яе прымяніць. Выяўлены нядаўна план Трэтнера паказаў свету, да чаго б давяло адданне Заходняй Германіі ядзернай зброі. Мінны атамны пояс уздоўж усходніх граніц ФРГ павінен быў узарвацца ў першы дзень вайны. А значыць, правакаваны ФРГ канфлікт адразу пераўтварыўся б у ядзерную вайну. Такой была б логіка падзей у выпадку стварэння шматбаковых ядзерных сіл ці атлантычных ядзерных сіл, аб якіх стараецца ФРГ.

Варшаўскае пасяджэнне Палітычнага кансультатыўнага камітэта дзяржаў — удзельніц Варшаўскага дагавору, аналізуючы істотнае становішча ў Еўропе, указала іменна на небяспеку, якая вынікае з далейшага ўзбраення ФРГ і павелічэння яе ролі ў НАТО. З Варшавы пачуліся не толькі галасы асцярогі і запэўнення, што ўзбраенне ФРГ ядзернай зброяй вымусіць членаў Варшаўскага дагавору прадпрыняць крокі, гарантуючыя ім бяспеку. Палітычны камітэт прадставіў урадам заходніх дзяржаў шэраг прапаноў, ажыццяўленне якіх умацавала б мір у Еўропе. Сярод гэтых прапаноў на першым месцы аказаліся польскія планы замарожвання атамнай зброі і прапановы аб стварэнні бязатамнай зоны ў Цэнтральнай Еўропе, а таксама прапанаваны міністрам Рапацкім на XIX сесіі ААН праект склікання канферэнцыі еўрапейскіх дзяржаў для абмеркавання мер, забяспечваючых калектыўную бяспеку ў Еўропе і ва ўсім свеце.

Апрача таго, Палітычны камітэт прадставіў прапанаваны ўжо раней Савецкім Саюзам праект заключэння пакту аб ненападзенні з дзяржавамі - членамі НАТО. Несумненна, такі пакт спрыяў бы аслабленню напружання не толькі ў Еўропе, але і ва ўсім свеце.

У адносінах да самай Германіі Палітычны камітэт прапануе згадзіцца на існуючыя граніцы і прыняць абедзвюм нямецкім дзяржавам абавязацельства не аснашчаць свае ўзброеныя сілы ядзернай зброяй і правесці мерапрыемствы па раззбраенню. Гэтыя крокі маглі б стварыць падставы для аб'яднання Германіі.

У інтарэсе міру на ўсіх кантынентах Палітычны камітэт прапануе таксама склікаць дзве нарады кіраўнікоў дзяржаў, з якіх першая (па прапанове Кітайскай НР) прыняла б рашэнне аб забароне прымянення ядзернай зброі і знішчэнне запасаў гэтай зброі, а другая пачала б канкрэтную дыскусію аб агульным і поўным раззбраенні.

У дваццатую гадавіну пачатку вялікага разгорнутага наступлення савецкай арміі, якое закончылася перамогай над фашызмам, з Варшавы раздаўся магутны голас, заклікаючы да ўмацавання пладоў гэтай перамогі, да міру.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

А гавораць, што ў Іспаніі няма свабоды...
Мал. Кукрыніксы

СПРАВАЗДАЧА ЗА 1964

Пад кіраўніцтвам новага старшыні аддзела БГКТ на горад Беласток Уладзіміра Куршэля 16 студзеня адбылося пасяджэнне прэзідыума. Прэзідыум заслухаў справаздачу з дзейнасці аддзела ў 1964 годзе, якую прачытаў Янка Дамброўскі. Прысутныя ў час дыскусіі над справаздачай многа гаварылі аб плане працы аддзела на бягучы год. Пастаноўлена да канца студзеня апрацаваць дакладны план дзейнасці на 1965 год і зацвердзіць яго на пасяджэнні аддзела.

На здымку: новы старшыня аддзела Уладзімір Куршэль.

ЁЛКА Ў ПАМЯШКАННІ ГП

Гарадскі аддзел у Беластоку 17 студзеня сарганізаваў ёлку для дзяцей. У памяшканні ГП сабралася 123 дзяцей і значна больш бацькоў — членаў БГКТ. Дзеці пад гукі акардэаністаў (ігралі ўдзельнікі курсу акардэаністаў, які сарганізаваў аддзел) танцавалі розныя танцы. Найбольш папулярным быў «твіст». У час уручання пачак-падаркаў Дзедам Марозам дзеці выступалі з вершамі і песнямі і гралі на акардэоне.

ВАЖАКІ ГУРТКА

Пасля апошняй нарады актыва БГКТ у Мілейчыцах з Сямяціцкага павета адчуваецца ажыўленне культурна - асветнай працы ва ўсіх гуртках. Вось, напрыклад, гурток БГКТ у Літвінавічах актыўней пачаў супрацоўнічаць з гуртком Саюза сялянскай моладзі. Старшыня гуртка БГКТ Мікола Куптэль і сакратар Аркадзь Навіцкі з'яўляюцца важакамі моладзі і выступаюць ініцыятарамі не толькі культурна - асветнай працы, але таксама арганізуюць грамадскія чыны і многа прысвячаюць увагі сельскагаспадарчай адукацыі. Зараз гурток БГКТ рыхтуе п'есу Янкі Купалы «Прымакі».

На здымку: сакратар гуртка БГКТ у Літвінавічах, Аркадзь Навіцкі ў час рэпетыцыі.

КАНЦЭРТ

Ініцыятыва Нацыянальнай філармоніі ў Варшаве заслугоўвае на як найшырэйшую папулярызацыю. Камеральная эстрада гэтай філармоніі выступае менавіта са сваёй праграмай у гарадах і мястэчках усяе краіны. Між іншым 13.І.65 адбыўся канцэрт у Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску. Канцэрт слухачам з Бельскага ліцэя вельмі спадабаўся. (п)

Наша акцыя

КНІЖКІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА Ў ГАРАДКУ

Падарунак **Канстанціна Масальскага** з Фальваркаў Тыльвіцкіх, Беластоцкі павет:

М. Шолахаў — «Ціхі Дон»; E. Orzeszkowa — „Marta"; W. Biliński — „Bój"; Z. Wantoch — „Nan Lu"; M. Riffaud — „Pałeczki z Nefrytu"; H. Kowzan — „S.O.S. „Sollum" tonie"; J. German — „Opowiadanie o Feliksie Dzierżyńskim"; J. Kjellgren — „Ludzie przy moście"; W. Grochowski — „Las, źródło surowców"; K. Korcelli — „Dom na Twardej"; W. Wasilewska — „Oblicze dnia";

Падарунак **Ул. Дваракоўскага** з Бацютаў, Лапскі павет:

А. Пришвин — «Повести»; Я. Купала — «Паўлінка»; А. Твардовский — «Избранное»; Краткий словарь иностранных слов; А. Асеев — «Раздумья»; „Nike znad Oki" — wiersze żołnierskie; A. Mickiewicz — „Sonety Krymskie"; W. Grossman — „Stiepan Kolczugin" tom I-II; A. Słonimski — „Liryki" J. Tuwim — „Nowy wybór wierszy".

ПАН ПРАФЕСАР СКАЧА

Школьны званок аб'явіў пачатак заняткаў. Вучні аднаго з класаў адной пачатковай школы ў Зялёнай Гуры на Заходніх землях нашай краіны выбеглі на прышкольную спартыўную пляцоўку. Распачаўся нармальны ўрок фізкультурнага выхавання. Паставілі вось папярочнік для скокаў угору. Пан прафесар ад гімнастыкі Эдвард Чэрнік паказвае вучням, як правільна трэба скакаць. Найлепш невялікая вышыня, каб вучні бачылі кожны рух ног і рук, а потым папярэчнік ідзе ўгору на 2 метры, на 2 м і 5 см, на 2,10 м.

Пан прафесар — гэта высокі мужчына, але скача яшчэ вышэй ад уласнага росту, можна было б сказаць, што пераскочыў сам сябе, а нават больш — змог бы пераскочыць найвышэйшага чалавека ў Польшчы.

Эдвард Чэрнік падымае папярэчнік яшчэ на 5 см. Вышыня 2 м і 15 см! Вучні глядзяць з затоеным дыханнем. Пан прафесар аднак лёгка бярэ і гэтую вышыню. Потым папярэчнік ідзе многа, многа ўніз. Скачуць вучні.

Вынікі, якіх дабіўся ў скоках угору скромны настаўнік Зялёнай Гуры, ставяць яго ў авангардзе еўрапейскіх скакуноў.

Эдвард Чэрнік сваю спартыўную кар'еру распачаў яшчэ ў педагагічным ліцэі ў невялікім гарадку Осне Любуске. Займаўся тады футболам (быў варатаром) і скакаў угору не многа больш, як за паўтара метра.

Пасля нейкага часу Эдвард Чэрнік перабраўся ў ліцэй у Зялёнай Гуры. Тут на рослага, добра збудаванага школьнага варатара звярнуў увагу трэнер Збігнеў Маеўскі. Стаў праводзіць з ім сістэматычныя трэніроўкі. У 1960 годзе Эдвард Чэрнік атрымаў атэстат сталасці і дыплом настаўніка, адначасова ўстанаўляе новы рэкорд Польшчы ў скоках угору. Бярэ вышыню 2 метры і 8 сантыметраў. Стадыёны ўсіх куткоў свету адкрываюць яму свае вароты. Расце яго слава.

Здавалася б, што маладому чалавеку нічога больш да шчасця ўжо не трэба. Ён аднак паглыбляе свае педагагічныя ўмеласці на завочнай настаўніцкай студыі, якую паспяхова заканчвае.

Эдвард Чэрнік хоча завочна вывучаць права. Яму цяпер 24 гады.

На здымку: скача пан прафесар. Эдвард Чэрнік вучыць біялогіі, рысунку і фізкультурнага выхавання ў адной з зеленагурскіх школ.

ВЕСТЦІ БССР

У месяцы студзені ў Беларусі пачалася дэкада рускага мастацтва. Гэтай падзеі беларускі друк прысвяціў вельмі многа месца. На старонках газет друкаваліся выказванні вядучых кіраўнікоў вярхоўных улад Беларускай ССР, а таксама інтэрв'ю са слаўнымі рускімі кампазітарамі і мастакамі, рэпартажы, справаздачныя матэрыялы, нататкі. Вядомы рускі кампазітар Эдуард Калманоўскі сказаў: «Прыезд у Беларусь на дэкаду рускага мастацтва — мая асабістая радасць. Я прыемна ўсхваляваны, што мне выпала шчасце выступаць у Магілёве, у маім родным горадзе. Тут я нарадзіўся, тут прайшлі гады майго ранняга дзяцінства. Памяць сэрца захавала многае. Я памятаю цудоўныя беларускія песні. Памятаю беларускую таворку і прыгажосць прыдняпроўскіх дуброваў і гаёў... І я прысвяціў Беларусі песню. Яна так і называецца «Беларусь — Беларусь».

Тым часам у Маскве, у Крамлёўскім палацы з'ездаў выступаў Дзяржаўны ансамбль танца Беларускай ССР. Больш як дзесяць разоў выклікалі артыстаў Беларусі масквічы, пакораныя іх мастацтвам.

Не меншую ўвагу прыцягвае факт уводу ў эксплуатацыю першай чаргі завода штучнага валакна ў Светлагорску, аб чым мы ўжо ўспміналі тыдзень таму назад. 12 студзеня адбыўся мнагалюдны мітынг будаўнікоў, мантажнікаў і хімікаў, у якім прыняў удзел намеснік міністра будаўніцтва БССР Н. Кашчэяў, член бюро Цэнтральнага Камітэта камсамола Беларусі У. Карпаў і інш. Назаўтра, 13 студзеня адбылася падобная ўрачыстасць у Бабруйску, дзе ўведзена ў эксплуатацыю першую чаргу Бабруйскага скуранога камбіната, які ўжо будзе даваць 250 мільёнаў квадратовых дэцыметраў хрому ў год.

У суседнім Гродне здадзена ў карыстанне першую чаргу Гродзенскай абласной клінічнай бальніцы. Яе карпусы ўзведзены ў сасновым бары на беразе Нёмана. Для цікавасці варта дадаць, што сувязь хворых з пастом медыцынскіх сясцёр адбываецца тут пры дапамозе светавой сігналізацыі.

Апошнім часам пабудавана бальніцы ў вёсцы Райцы на Навагрудчыне, Пянюгі ў Ваўкавыскім раёне і Малое Мажэйкава ў Лідскім раёне.

Слонімская раённая газета «За перамогу камунізма» паведамляе:

Вёска Сяркі становіцца вёскай новага быту. Усе хаты радыёфікаваныя і электрыфікаваныя. А нядаўна паявілася яшчэ адна навіна: пракладзена вадаправодную лінію. На вуліцы ўстаноўлены водараздзельныя калонкі.

Паўтара кіламетра вадаправоднай лініі пракладзена і ў Баравіках. Да восені гэтага года будуць закончаны работы па пракладцы вадаправода і ў астатніх вёсках калгаса «Бальшавік». (СЯ)

Жыхары вёскі Чыжэвічы ў Старобінскім раёне, Мінскай вобласці, нават не падазравалі, што іх зямля, на якой яны сеялі, тоіць у сабе бясцэнны скарб. Аказалася, што тут знаходзяцца велізарныя пакла-ды калійнай (патасавай) солі. Гэта было ў 1958 годзе. Цяпер на гэтым месцы збудавана цэлы горад, які названа — Салігорск. Удзень і ўночы ідзе здабыча калійнай солі. Такім чынам беларуская гаспадарка атрымоўвае дзесяткі тысяч тон так патрэбных мінеральных угнаенняў.

ЯЕ ПЕРШЫ ВАЛЬС

Новы год Беластоцкі сімфанічны аркестр распачаў канцэртам у карнавальным рытме «Яе першы вальс». Канцэрт вельмі прыемны. Дырыжыраваў **Ян Куляшэвіч**. Гасцінна выступілі **Ірэна Сантар** і квартэт **«Бэльтона»** з Варшавы.

На здымку **Ірэна Сантар**, вядомая спявачка. (вл)

Фота Ю. Рыбінскі

РАЙ ДЛЯ ПАЛЯЎНІЧЫХ

Спакон веку раем для паляўнічых была наша родная Беласточчына.

Рух сярод паляўнічых ажыўляецца асабліва зімой. Слава пра паляўнічыя здабычы на Беласточчыне завандравала аж за мяжу. Адтуль прыязджае да нас што-год больш аматараў палявання.

Леснікі нейкім цудам аблічылі, што ў лясах Беласточчыны гуляе на свабодзе 1650 аленяў, 6739 сарнаў і 2582 дзікаў, не лічачы, зразумела, зуброў і лосяў, на якія, як вядома, цалкам забаронена паляваць. Аленяў і сарнаў маем малавата. Паляўнічыя пляцоўкі Беластоцкага ваяводства маглі б яшчэ дадаткова даць сховішча для звыш 500 аленяў і каля 10 тысяч сарнаў. Толькі дзікаў маем больш, як трэба.

Вядома, што самым цяжкім перыядам для лясной звярыны з'яўляецца зіма. І не толькі таму, што тады найбольш людзей — гэтых сапраўдных паляўнічых і гэтых дамарослых, званых браканьерамі — спакушаецца на іх жыццё. Зімой звярам цяжка здабыць сабе ежу. Прыходзіцца закладаць у лесе спецыяльныя кармушкі. Кожны паляўнічы гуртом абавязаны карміць звяроў на сваёй тэрыторыі, а Акружное праўленне дзяржаўных лясоў у Беластоку штогод прызначае лясной звярыне каля 860 тон кармоў. (вр)

З апавяданняў старога сабакі Тарзана

Юрка Генюш

ЦІ ЕСЦЬ СЯБРЫ НА СВЕЦЕ?

Па прафесіі я, сябры, стораж. Чаму сябры? Ну, ведаеце, мне таксама з гэтым, скажам, цяжка згадзіцца. Столькі разоў я, аднак, чуў, што чалавек з'яўляецца лепшым сябрам сабакі, што проста язык не павароччваецца, каб сказаць інакш. Не будзем прыдзірацца да слоў. Самі ведаеце, што з гэтым сяброўствам і сярод вас не заўсёды ўсё ў парадку бывае. То сябра сябру дзяўбу зманіць, то сябры разам выпіўшы паміж сабою паб'юцца. З сябрамі ж сварацца, лаюцца, судзяцца. Сяброў выкарыстоўваюць. Чуў я нават, што часамі сяброў з працы выгрызаюць. Хоць гэта пэўна брахня. Не з вашымі зубамі. Ну, мо' яшчэ тыя, якіх такія блішчастыя, жалезныя, ці якія. Далі б рады. А і то не верыцца. Папраба-ваў бы каторы ў маю міску морду... ой даруйце, калі ласка... нос усунуць. Паказаў бы я яму, дзе ракі зімуюць. Пэўна! Здараецца і сярод вас сапраўднае сяброўства. Кажуць, напрыклад, што бывае сябра сябру свінню падложыць. Падумаць толькі! Цэлую свінню. Мне пры адной думцы слюнкі пацяклі. Шчыра кажучы, на такі шляхетны ўчынак ніводзін сабака не пайшоў бы. Перад усім наш жыццёвы ўзровень з вашым параўнаць нельга. Для звычайнага сабакі валоданне такім скарбам як парася (не гаворачы ўжо пра свінню) нават у сённяшні атамны век з'яўляецца толькі марай. Так, як для вас, напрыклад, палёт на Марс, добрая жонка, ці брак чаргі ў краме. І акрамя гэтага мы, пэўна, больш шыя, чым вы, эгаісты. Паколькі я памятаю, за ўсё сваё жыццё я толькі раз аддаў сваю косць суседскай сучцы, ды і то з карысцяй мэтай. Пашто я капаюся ў гэтакіх справах? Хачу вам толькі даказаць на прыкладах, што з нашага сабачага пункту гледжання слова «сяброўства» з'яўляецца дасканалым адбіццём адносін чалавека да сабакі. Узяць хаця б майго гаспадара. Ці ж гэта не сапраўдны сябра? Апякуецца мною ад шчаняці. Абяспечвае мяне кватэраю. Глянулі б на маю буду — цацка. Ежаю. Падараваў мне аброжак, ланцуг. Нават дрот праз цэлы панадворак працягнуў, каб я мог уздоўж яго бегаць. Кажаце, што бышчам у палоне? Што ўсё маё жыццё гэтым самым дротам і абмежавана? Гутаркі пустыя. Бягу я сабе, напрыклад, у бок хлява. Ну, бышчам на работу. Пакручуся крыху, пагаўкаю і назад дахаты — значыцца ў буду, перакусіць дзе што. Паем ды ізноў на работу. Не горш жыву, чым многія з вас. Адно, што заплату атрымоўваю не грашыма, а ў натуры. Кажаце, што ў вас бываюць водпускі, святы? А ці вы думаеце, што мяне час ад часу з ланцуга не спускаюць? На шпацыр не водзяць?

Пытаецеся, ці я шчаслівы? Ці люблю свой занятак? Адно магу сказаць. Дурным шчанём я быў, калі мяне на ланцуг пасадзілі. Ды ніхто і не пытаўся, ці мне гэта падабаецца. Сам жа ж я ведаў тады пра жыццё не больш за васемнаццацілетняга хлопца. А пасля ўжо позна было мяняць штосьці-небудзь. Так і цягну да сённяшняга дня сваю лямку. На хлеб зараблю. Кажаце, што я прадаўся за міску стравы? О не, браткі! Тым я адрозніваюся ад некаторых з вас, што, нягледзячы на ўсё, брахаць па-свойму, па таму, як маці навучыла, па-сабачаму не развучыўся.

Вррр-гаў, гаў, гаў.

ПАСЛЯСЛОЎЕ ДЭКЛАМАТАРСКІХ КОНКУРСАЎ

УМЕЙ ПЕРАКАНАЦЬ

За намі ўсе элімінацыі і ўсе дэкламатарскія конкурсы. І што ж выпадае сказаць сведку гэтых змаганняў. Пэўныя рэфлексіі насоўваюцца.

Якім ідэям мае служыць мастацтва чытання літаратурных твораў з памяці і гэтакія з конкурсу? Мае вучыць людзей прыгожа гаварыць, паказваць ім добрую літаратуру, развіваць у іх гуманістычныя перажыванні і застаўляць думаць.

Дэкламатарскі конкурс — гэта вышэйшая трыбуна для разважанняў і дыскусіі. Тым часам так рэдка спатыкаем дэкламатара, які з жарам стараецца пераканаць слухача аб слушнасці думкі і ідэі пераказаных ад сябе пры дапамозе добра выбраных літаратурных тэкстаў.

Сцвярджаем, што дэкламацыі ў гэтым годзе былі на вышэйшым узроўні ад папярэдніх. Тэхнічна — так, лепшая была падрыхтоўка. Але тэхнічны бок дэкламатарскіх конкурсаў можна б прыраўняць да падрыхтоўкі спартсмена, які ведае, што павінен хутка бегаць, але не ведае навошта. Прабачце, і ўдзельнікі і іх трэнёры ў выпадку дэкламацыі ведалі, пра што ідзе рэч. Узнагароды, ваяводскія элімінацыі. А шкада, што толькі гэта. Мэтай павінна быць перад усім здабыццё слухача для сваіх думак і пачуццяў, для сваіх пераканання́ў, прыбраных у лепшыя літаратурныя творы. Іншае паказаць, што ўмеецца гаварыць (на што таксама мала звяртаецца ўвагі), а іншае — гаворачы пераконваць. Гаварыць верш і пераконваць пры яго дапамозе — гэта ўмеласць не крыніца ў «божай іскры». Яе крыніца ў пастаяннай працы над сабой, над сваімі думкамі. Дэкламатар павінен быць заўсёды сабой. Быць жывым, чулым, чалавекам, які думае.

Збігнеў Слёнчка

Чым мы багаты

(Працяг са стар. 1)

кага ваяводства. **Прадбачваецца, што вартасць усяго таго, што выйдзе з-пад рук сялян Беласточчыны ў 1965 годзе, складае суму амаль 15 мільярдаў злотых** і на звыш 5 мільярдаў перавысіць прамысловую прадукцыю. Асабліва кладзецца націск на пашырэнне прадукцыі збожжа (на звыш 23 працэнты ў параўнанні да папярэдняга года). **Нельга ж нам забыць, што краіна наша купляе кожны год за мяжой аж 3 мільёны тон збожжа.** Таму гаспадары нашага ваяводства на сельскагаспадарчыя капіталаўкладанні ў бягучым годзе адводзяць **звыш 55 працэнтаў усяго таго, што маюць на патрэбы ваяводства. У залатоўках гэта складае суму амаль 670 мільёнаў.** Галоўным чынам грошы гэтыя пойдуць на меліярацыю і загаспадараванне ўжо змеліяраваных лугоў, ды далейшую электрыфікацыю 130 вёсак. Круглую суму 200 мільёнаў злотых адводзіцца на патрэбы ПГР-аў.

Думаю, што ВРН добра зрабіла канцэнтруючы фінансавыя сродкі, замест раздрабняць іх на ўсе галіны сельскай гаспадаркі. Важна цяпер, каб гэтыя фінансы выкарыстаць разважліва, згодна з прызначэннем. А не заўсёды так бывала. Кантроль праведзены ваяводскай дэлегатурай НІК выявіў, для прыкладу, што многія ПГР-ы куплялі зусім непатрэбныя ім машыны, каб толькі выдаць грошы, а купленыя машыны стаялі пад голым небам, без усялякага забеспячэння.

Надалей невядома, што зрабіць з дзяржаўным фондам зямлі і з пакінутымі гаспадаркамі. Важную працу ў гэтай галіне праводзяць сельскагаспадарчыя гурткі, а ў апошнім часе Гмінныя спулдзельні сялянскай самадапамогі. ГС-ы, напрыклад, у мінулым годзе загаспадаравалі 270 га безгаспадарскай зямлі. Цяпер плануюць пашырыць гэтую плошчу да 1000 га. Хто пойдзе іх следам? Можа малочныя або агародніцкія кааператывы? Аблагі чакаюць.

Бюджэтная пастанова ВРН абавязвае сялян да творчых пошукаў: як лепш, як больш выдайна сеяць, араць і збіраць. Вось, для прыкладу, мала хто ведае, што добра можна зарабіць на звычайнай ракіце. За мяжой вырабы з нашай ракіты плывуць як вада. Пакуль што ў Беластоцкім ваяводстве пад ракіту занята толькі 40 гектараў, а трэба прынамсі 10 раз столькі.

Селянін тым лепш справіцца з пастаўленымі яму заданнямі, чым больш будзе ведаць. Таму апрацавана ўжо план усеагульнага абучэння сялян. Ужо цяпер аграномы і другія знатакі сельскай гаспадаркі вучаць хлебаробаў у 1100 вёсках. На працягу 4-рох бліжэйшых гадоў усе сяляне Беластоцкага ваяводства пройдуць падобную адукацыю.

Са спакоем працавітых людзей можам тады сустракаць чарговыя месяцы ўжо не новага 1965 года. Наракаць людзі любяць, але няма ніякіх асноў да песімізму. Праўда, многае, што калісьці планавалі, нам не ўдалося. Аднак 1964 год быў чарговым годам нашага цяжкага росту. Сціплыя падлікі эканамістаў гэта пацвярджаюць. Асабліва спрыяльныя ўмовы ствараюцца для развіцця сельскай гаспадаркі.

ВІКТАР РУДЧЫК

ГАЙНАЎСКІЯ ПАСЛУГІ

Справа так званых паслуг для насельніцтва не новая і асабліва ў апошнім часе — актуальная. Пакуль што, гэта ўсё яшчэ «ахілесава пята» нашай гаспадарчай дзейнасці.

Можна на падставе дадзеных з Гайнаўкі адзначыць агульны ўзрост паслуг. Для прыкладу, у 1960 годзе на Гайнаўшчыне налічвалася 346 прадпрыемстваў або пунктаў паслугі, а ў канцы мінулага года было іх ужо 520. Павялічыўся таксама (на блізка 250 асоб) лік працуючых у гэтых прадпрыемствах ці пунктах. Усё гэта, аднак, не тое. Бо намеры поўнасцю не выкананы. Кааператыў інвалідаў не сумеў сарганізаваць запланаванага пункту рамонту машын і абойнай (шпалернай) майстэрні. Іншая спулдзельня не сарганізавала планаваных пунктаў рамонту: электратэхнічных, аўтамашынных, матацыклавых, кравецкіх і шавецкіх. Падвёў крыху ПЗГС (у гэтым годзе абяцае затое перавыканаць планы), таксама і іншыя. Аднак гэта толькі вынікі канкрэтных прычын невыканання планаў. Канкрэтныя прычыны, гэта перш за ўсё: недахоп адпаведных памяшканняў для новых пунктаў (з якімі ўсюды дрэнна) і недахоп, ўсё яшчэ вялікі, кваліфікаванай кадры. Бяда не ў колькасці, як кажуць, а ў якасці. Якасць гэтых паслуг, асабліва ў выкананні кааператываў, гэта бяда з бядою! Якія меры прадбачваюцца на паляпшэнне якасці, а таксама і на пашырэнне сеткі паслуг. Паколькі асноўная прычына ляжыць у недахопе спецыялістаў, арганізуецца дашкольванне кадраў. Вучыць старых, вучыць маладых — вучыць і яшчэ раз вучыць! Паколькі адпаведныя магчымасці ствараюцца (курсы арганізуюцца даволі часта), а апошнія пастановы ў справе дапамогі рамеснікам заахвоцяць новых людзей — здаецца, у бліжэйшым часе справа паслуг вырашыцца, бо кааператыўную сетку папоўняць прыватныя рамесленыя пункты, якіх зараз на Гайнаўшчыне афіцыйна налічваецца 330, а неафіцыйна (бо і такую статыстыку ўлады вядуць!) — яшчэ звыш 150. Прыдзецца толькі яшчэ пачакаць, дык мы людзі звычайныя, чакалі пяць гадоў — пачакаем і год. Варта яшчэ падкрэсліць, што за мінулыя пяць год на Гайнаўшчыне вартасць паслуг усіх пунктаў і прадпрыемстваў вынесла 17 з паловай мільёнаў злотых, у тым ліку вартасць паслуг адданых непасрэдна для насельніцтва — звыш 10 мільёнаў злотых. У 1960 годзе гэтыя лікі асягнулі адпаведна: каля 10 мільёнаў зл. агульнай вартасці, у тым ліку каля 9 мільёнаў зл. вартасці паслуг непасрэдна для насельніцтва. Варта ўспомніць яшчэ аб адным, менавіта аб значэнні, якое для развіцця паасобных малых мясцін мае арганізаванне ў іх тэрыторыі сеткі паслуг. Такое развіццё мае вялікі ўплыў на актывізацыю паасобных мясцовасцей, на іх добрае, эканамічнае развіццё. Таму ў гэтым годзе трэба чакаць адпаведных інвестыцый у такіх мясцовасцях Гайнаўшчыны, як Кляшчэлі, Белавежа, Нараўка і Нарва.

М. Л.

КАТЛОЎСКІЯ ГУЛЬНІ

Вёска Катлы распалажана ў некалькіх кіламетрах ад Бельска. І таму, па-першае, амаль уся катлоўская моладзь вучыцца, а па-другое, не патрабуе яна выязджаць на навуку далёка, а толькі ў суседні Бельск, адкуль можна часта наведаць родную хату. І таму ў Катлах звычайна шмат моладзі, а асабліва ў час свята і канікул.

Моладзь, з'ехаўшыся ў сваю вёску, хоча, зразумела, добра пагуляць у крузе знаёмых сяброў. І тут, як след, пачынаюцца клопаты. Бо ў Катлах няма ні святліцы, ні нейкага іншага памяшкання да танцаў. У іншых вёсках у такіх выпадках моладзь стварае мастацкі гурток, дае пастаноўку ў школьнай зале і мае, так сказаць, культурную забаву. У Катлах нікому не прышло гэта на думку, а гаворачы больш праўдзіва, прышло гэта ў галаву толькі настаўніцы Ніне Свентахоўскай, якая аднак надарэмна нагаварвала стварыць драматычны гурток. Катлоўская моладзь пасаромілася рабіць з сябе «артыстаў».

У выніку на Каляды адбывалася танцавальная забава. Прывезлі ў Катлы аркестр, які каштаваў 1700 зл. і распачаліся гульні ў... сенцах грамадзяніна Мікалая Паўлючука. У сенцы сабралася ўся дарослая моладзь, падросткі, замужнія жанчыны і старыя бабулі. Цікава ж паглядзець, як маладыя гуляюць. Усю ноч паўлючуковы сцены разносіліся ад тупату, гоману і спеву. Аж шкада беднага Паўлючука і... катлоўскай моладзі. (п)

Гульні боцькаўскай пошты

Пісьманосцы пошты ў Боцьках любяць рабіць сялянам розныя нечаканасці. І так, напрыклад, сяляне ў Краснай Всі цвердзяць, што ў іх вёсцы ўжо цэлы месяц як не было пісьманосца. У Боцькі часта ездзяць сяляне з Краснай Всі і пісьманосцу прышла ў галаву хітрая думка: перасылае ён пошту ў Красную Весь праз выпадкова напатканых у Боцьках гаспадароў з гэтай вёскі. А што на гэта кіраўнік пошты ў Краснай Всі? (п)

САМАДЗЕЙНІКІ З МЕЛЬНІКА

Эстрадная група самадзейнікаў з Мельніка выступіла нядаўна на сцэне мілейчыцкай святліцы. На іх праграму злажыліся: маналогі Юльяна Смугі і іншых польскіх сатырыкаў, камедыя «Стары прыехаў з Амерыкі» Ю. Есяноўскага. Выканаўцы паказалі высокі мастацкі ўзровень і кожны іх нумар праграмы быў цёпла прыняты гледачамі.

Гэты аматарскі калектыў сарганізаваўся ў 1960 годзе пры Мельніцкім крэйдавым прадпрыемстве пад кіраўніцтвам Віталіса Снежка. Кожны год самадзейнікі даюць па 30 канцэртаў.

Сяргей Крэйза
Мілейчыцы

Мастацкі сезон на Бельшчыне

Мастацкі сезон на Бельшчыне ў разгары. І так, напрыклад, 7.І. выступаў у сваёй вёсцы драматычны гурток з Дубяжына, драматычны гурток з Грэдалёў даў пастаноўку свае праграмы ў Спічках, 13.І. у Райках выступаў драматычна-харавы гурток з Крывой. Як бачым гурткі выступаюць не толькі ў сваіх вёсках, але вядзецца на Бельшчыне інтэнсіўны абмен мастацкіх калектываў паміж паасобнымі вёскамі. (п)

ВЫТРЫМКА З ГІСТОРЫІ

У савецкі час гарадская бібліятэка ў Бельску налічвала каля 35 тысяч тамоў кніжак, у тым ліку 25 тысяч тамоў было закуплена ў гадах 1940/41. У час гітлераўскай акупацыі ўвесь кнігазбор быў спалены акупантамі. Уцалелі толькі тыя кніжкі, якія знаходзіліся на руках у чытачоў.

Бібліятэку ў Бельску ўстаноўлена нанава пасля вызвалення. Утворана яе 1 снежня 1944 года. Называлася яна тады — «Павятовая Бібліятэчная Цэнтраля». Спачатку было ў ёй усяго 1.439 тамоў. У 1945 годзе пачаліся арганізоўвацца першыя бібліятэкі ў вёсках пры сямі школах.

У 1946 г. налічана ўсіх разам 295 чытачоў і аднатавана 1.328 пазычанняў.

У той час у склад Бельскага павета ўваходзілі тэрыторыі цяперашніх Гайнаўскага і Сямяціцкага паветаў. І так, ужо ў 1948 годзе сарганізавана ў вёсках і мястэчках тагачаснага Бельскага павета 17 гмінных бібліятэк і 4 гарадскія бібліятэкі. Да канца 1949 года лік чытачоў павялічыўся да 5.017 асоб, пазычанняў аднатавана 6.720, а кніжак было ўжо 18.412 тамоў. Як-ніяк, а многа!

У 1954 годзе са складу Бельскага павета выдзелена Гайнаўскі і Сямяціцкі паветы. Бельскі павет моцна паменшаў і на яго новай тэрыторыі засталося ўсяго 6 гмінных бібліятэк і 2 гарадскія. У 1959 годзе ўтворана ў Бельскім павеце дзве першыя чытальні: першая дзякуючы ініцыятыве грамадскай рады ў Орлі і другая чытальня была ўтворана дзякуючы ініцыятыве Інспектарата асветы, які выдзяліў адпаведнае памяшканне для чытальні ў мураваным будынку вялікай школы ў вёсцы Аўгустова пад Бельскам. Наступныя чытальні былі ўтвораны ў Пасынках, Рыбалах, Страблі.

У 1963 годзе лік чытачоў на тэрыторыі павета разам з горадам Бельскам дасягнуў лічбы 15.673 асоб і аднатавана 231.036 пазычанняў. У сучасны момант налічваецца 23 грамадскія бібліятэкі, 152 бібліятэчныя пункты і 10 чытальняў. Кніжак ёсць 110.683 экз., у тым ліку кніжак беларускіх ёсць 4.200 экз. і рускіх — 7.103 экз.

У мінулым, 1964 годзе, было ўжо 16.311 чытачоў, што складае звыш 20% насельніцтва павета. Беларускія кніжкі чытае 1.601 асоба, пераважна, у вёсках.

У бліжэйшыя месяцы адкрыта новая грамадская бібліятэка ў вёсцы Нурэц каля Боцькаў.

(СЯ)

ПАТРЭБНА АСЦЯРОЖНАСЦЬ

Для бельскага ільнозавода (рашарні) штогод вырошчвае лён каля сямі тысяч плантатараў на плошчы каля 4.000 гектараў. У ГС-ах прадаецца плантатарам ільнянoе насенне найлепшага краёвага гатунку LCSD — 210. Гэта насенне прыпраўленае ртуцевай прыправаю супроць шкоднікаў. Ртуцевая прыправа з'яўляецца ядавітай і ў сувязі з тым трэба асцярожна абыходзіцца з купленым насеннем, каб не атруціцца. (ся)

А САМІ?

Дрэвы не толькі аздабляюць, але, напрыклад, у вёсцы з'яўляюцца яны дасканалым абаронцам у выпадку пажару, не дапускаюць, каб пажар шырыўся.

Цяпер ідзе гаворка аб планах абсадкі дрэўцамі нашых вёсак і дарог у веснавую пару. Адно дрэўца — ясеню, ліпы, акацыі ці клёну — каштуе 7 злотых. Кошт іх давозу часта перавышае іх вартасць, але хіба не ў коштах справа. Пры добрай волі з боку саміх гаспадароў, давоз дрэўцаў і іх пасадка можа нічога не каштаваць. Проста, можна ўсё гэта зрабіць чынам на сваю, вясковую карысць. Будзе вялікая ашчаднасць на транспарце і за гэтую ашчаднасць можна закупіць многа больш дрэўцаў.

Ну, і яшчэ адно: давайце перастанем ламаць прыдарожныя дрэўцы на бічы, каб паганяць каня. На тое ёсць пуга... (ся)

Эх ты наш лес

(Працяг са стар. 1)

го **паўфэстметра** на адзін гектар. Значыць, прырост **у восем разоў меншы** (і слабейшы). Ці вінаваты ў гэтым леснікі? Ай, не! Не яны вінаваты...

Вінаваты, перад усім, гаспадарскі лес, сам сабе вінаваты, бо мізэрны ён, рэдзенькі, замораны. Каб ён мог дараўнаць бору, патрэбны яму перш за ўсё вялікія, планавыя пасадкі. Аднак гэтакія пасадкі немагчымыя, бо няма такога права, якое прымусіла б гаспадароў вырубваць толькі ў адным месцы, каб засадзіць там абшар маладняку. Гаспадар можа рубаць сям-там, тут-і-тут, абы не больш дазволенай нормы. У выніку такой рубаніны застаецца рэдкалессе з кустамі.

ДЗЯДЗЬКА СКАЗАЎ:

— На мой век хопіць лесу.

Такая трактоўка намі лесу да нічога добрага не давядзе. 24 мая 1962 года Міністэрства лясной гаспадаркі дазволіла арганізоўваць, так званыя, лясныя аб'яднанні і выдала статут гэтай арганізацыі. Аднак жа ўсяго ў некалькіх мясцовасцях — у Беластоцкім і Лодзінскім ваяводствах — уласнікі лясоў скарысталі з гэтай магчымасці ўтварэння ў сябе самакіруючай арганізацыі, якой з'ўляецца лясное аб'яднанне. Хаця ў статуце выразна, чорным па белым, сказана — напісана, што: «Члены Аб'яднання, нягледзячы на свой удзел у Аб'яднанні, надалей захоўваюць права на індывідуальнае карыстанне лесам». І далей: «Усе лясы, лясныя землі і аблагі прызначаныя пад пасадкі, якія знаходзяцца на тэрыторыі дзейнасці Аб'яднання, застаюцца ўласнасцю паасобных яго членаў»...

Як дагэтуль, няшмат памагаюць статутавыя заклінанні наконт гарантый для прыватнай уласнасці лясоў. Лясныя аб'яднанні надалей не маюць папулярнасці, не давяраюць ім. Ды ці толькі не давяраюць? Дзядзькаву рэпліку, што на наш век хопіць лесу, трэба лічыць, як праяву нецярплівасці. Лес не збожжа. Каб мець з яго карысць, неабходна пачакаць і то не адзін дзесятак год, але чатыры, пяць, шэсць. І, прытым, патрэбны пастаянны догляд. А гэта абазначае клопаты, турботы, уклад працы, выдаткі.

БАЦЬКА СКАЗАЎ:

— Сыны мае ў горадзе, а я сам ужо не дажыву карысці са свайго маладняку...

Дуброўкі і Васількова маюць каля трохсот гектараў рэдкалесся, хмызнякоў ды пустак. Знайшлася прапанова, каб упарадкаваць абшар, выкарчаваць хмызняк і наладзіць пасадку лесу. На гэта згодны ўсе. Мала таго, усе згодны ў тым, што «калі садзіць лес, дык садзіць, а калі не, дык не». Гэтыя словы ў перакладзе на зразумелую мову абазначаюць тое, што найбольш сэнсу мае адначасная пасадка на цэлым абшары і няма сэнсу, каб кожны асобна пэцкаўся на сваім лясным загоне. Значыць, **добра было б сарганізаваць лясное аб'яднанне,** граніцы ўласнасці застануцца. У Дуброўках і Васількове арганізоўвалі лясное аб'яднанне хіба з пяць разоў і не сарганізавалі, ніхто не прыходзіў на арганізацыйны сход, калі не лічыць жменькі актывістаў.

Зусім іначай, без ніякіх угавораў і вельмі хутка арганізаваліся лясныя аб'яднанні ў суседняй Баброве, або Цялічанцы, дзе маюць высокі, прыгожы свой лес. Бадай што не знайшлі б больш на Беласточчыне гаспадароў, якія маюць такія прыгожыя (дарослыя) лясы, як у Цялічанцы ці Баброве. Нядаўна аб'яднанне ў Баброве атрымала дазвол на вырубку лесу для збудавання ў сябе новай школы...

Вядома, мець гатовы лес — гэта не тое, што чакаць, пакуль ён вырасце. Кожны хоча мець карысць зараз жа, у гэту хвілю. Тады скажыце па шчырасці, мілыя людкове:

— Што добрага чакае гаспадарскія лясы?

— Які будзе лёс адной трэці лясоў Беласточчыны?!

САКРАТ ЯНОВІЧ

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ЕЖА КОРМНІКА (Ч.2)

Табліцы норм кармлення выразна гавораць аб патрэбе прымянення кармоў з вялікай колькасцю бялкоў, асабліва для маладых парасят. Вось прыклады: калі кормнік важыць 17 кг, ён павінен атрымліваць 145 гр бялкоў, калі 22 кг — 160 гр, 29 кг — 215 гр, 37 кг — 230 гр, 46 кг — 265 гр, 55 кг — 310 гр, 64 кг — 315 гр. Аж да канца адкорму колькасць бялка мала павялічваецца і пры вазе 115 кг дасягае 340 гр.

Адсюль вывад: найбольш бялкоў кормнік патрабуе да вагі 55 кг. Другі вывад: калі змяншаецца патрэба ў бялках, павялічваецца патрэба на вугляводы. Пры кармленні вельмі маладых парасят першае месца займае малако (спачатку поўнае, а пасля абястлушчанае). Малако трэба даваць парасятам першыя два месяцы абавязкова. Пад канец другога месяца колькасць малака на адно парася павінна складаць мінімум 0,3 — 0,5 літра. Летам даем свежую зеляніну і трохі збожжа.

Давайце складзем норму ежы для парасяці. Яно патрабуе 1,2 аўсяныя адзінкі 145 гр бялкоў. На сельскагаспадарчай даследчай станцыі ў Сейніку каля Алецка дзённая норма складае: 1 літр абястлушчанага малака, 1 кг зялёнкі (люцэрны або канюшыны), 0,5 кг паранай бульбы і 900 гр збожжавай мяшанкі (да гэтага дадаецца 2% кармавых дрожджаў і 1% мяшанкі ММ). Пазней дробленае зерне замяняецца мяшанкай Т. Кормніку вагой 60 кг даецца 2 літры маслянкі, 3 кг бульбы, 1 кг кармавых буракоў, 0,3 кг сечкі з сена (найлепш з матыльковых), 1,2 кг мяшанкі Т і 0,4 кг дробленага зерня. У Сейніку на працягу ўсяго адкорму да корму дадаюцца кармавыя дрожджы і мяшанка ММ.

Каб пераканацца, ці мы фактычна задавальваем патрэбы арганізма жывёлы, сумуем кармавую вартасць кармоў. І так, 1 літр абястлушчанага малака мае ў сабе 0,130 аўсяных адзінак і 31,1 гр бялкоў. Кілаграм зялёнкі з люцэрны мае ў сабе 0,190 аўсяных адзінак і 35 гр бялкоў. Паўкілаграма паранай бульбы раўнаварта 0,165 аўсяных адзінак і 7,2 гр бялкоў. 900 грам дробленага зерня мае ў сабе больш 1 кармавой адзінкі і 70 гр бялкоў. З гэтага вынікае, што кормнік атрымлівае ў кармах 1,485 аўсяных адзінак і 148,4 гр бялкоў. (Патрэбы арганізма — 1,2 адзінкі і 145 гр бялкоў). Значыць, патрэбы арганізма будуць пакрыты з пэўнай надвыжкай. Але гэтая надвыжка патрэбна, бо на станцыі ў Сейніку займаюцца гадоўляй свіней на расплод. У такім выпадку нельга недакармліваць. Свінні на расплод павінны быць добра развітыя.

А што было б, калі б карміць маладое парася, — як часта робяць беластоцкія сяляне, — бульбай з дадаткам збожжа. Напрыклад, кормнік атрымлівае 2,5 кг бульбы і 1,2 кг збожжа. Вось яго вартасць: 2,1 кармавой адзінкі і 135 гр бялкоў. З гэтага бачым, што амаль на 80% даем больш кармавых адзінак, чым гэтага патрабуе арганізм жывёлы, але ў нашай норме не хапае каля 10 гр бялкоў. Такое кармленне дарагое і нерацыянальнае.

Вось таму і ежа кормніка на Беласточчыне часта не згаджаецца з нормамі, якія падае навука. І таму ва ўласным інтарэсе трэба звярнуцца да норм кармлення і змяніць існуючы спосаб кармлення.

У наступным нумары напішам аб тым, чаму кормнік павінен мець 115 кг, а не 200.

Інж. М. Сухажэбрскі

ДВАЦЦАЦЬ ГОД МАЁЙ ВЁСКІ

Мая родная вёска гэта Новакорніна. Налічвае 150 гаспадароў. Некаторыя з іх у час апошняй вайны пагарэлі. Калі скончылася вайна людзі цвёрда ўзяліся за работу. Раслі будынкі. Развівалася гаспадарка. Усім стала жыць лягчэй як перад вайной. У 1962 годзе дзяржава правяла электрычнае святло. Людзі пачалі купаваць электрычныя рухавікі, малацілкі, шрутоўнікі. Вольныя хвіліны людзі сталі праводзіць пры радыёпрыёмніках. Цяпер на адзін радыёпрыёмнік прыпадае 38 чалавек. У вёсцы ад 1958 года існуе сельскагаспадарчы гурток, які мае два трактары з поўнымі камплектамі машын, два малацільныя агрэгаты і млын шрутоўнік. За 1964 год гэты гурток выпрацаваў 150 тыс. зл. чыстага даходу.

Гаспадарка карнян настаўлена галоўным чынам на гадоўлю кароў. За адзін дзень у Н-Корніне скупоўваецца да 800 літраў малака, а летам два разы больш. Ураджаі цяпер дужа вышэйшыя. Многа гаспадароў кантрактуе цукровыя буракі, лён, гарох, фасолю, бульбу.

У Новакорніне не было добрых дарог. Некалькі гадоў таму, людзі з маёй вёскі пры дапамозе дзяржавы сталі будаваць дарогі. Збудавалі ўжо 6 кіламетраў.

Цяпер на нашых палях праводзіцца меліярацыя. Значыць ураджаі будуць яшчэ большыя. Гаспадары ў Новакорніне наогул жывуць багата. У кожнага гаспадара па 2—3 веласіпеды. На аднаго матацыкла прыпадае 33 асобы. (У гэты лік улічваюцца дзеці і жанчыны).

З асветай у нашай вёсцы значна горш. Па сямі класах вучні пераважна застаюцца дома. За дваццаць год сямікласная школа выпусціла больш як 300 асоб.

За астатнія 20 год памерла або выехала з вёскі каля 100 чалавек. Нарадзілася больш чым 300. 10 чалавек у год — гэта натуральны прырост людзей у вёсцы. За гэты час павянчалася блізка 60 пар, з каторых разышліся 3 пары. Прадставіў я тут кароткае дваццацігоддзе ў лічбах і фактах. Якое яно, тлустае ці худое, ацаніце самі.

Пеця Мартынюк
вёска Новакорніна

Палеміка

Далучаю свой голас да дыскусіі «Мары аб свеце адзіноцтва». Пішу ў двух версіях — якая каму мілейшая, хай тую чытае.

АНАНІМНА

Палеміка, палеміка, пеўні знішчылі індыка.

Шустранькая, невялічка
На двары жыла індычка.
На індыка не глядзела,
З пеўнямі каханне мела.
Пакрыўджаным індык чуўся,
Злосна галгатаў і дуўся,
Чырванеў, сінеў, бялеў,
Мала піў і мала еў,
Хвост тапырыць перастаў,
Урэшце ў роздумы ўпаў:
Што ў жыцці не мае пары,
Адзіноцтва выйшлі мары.
Вакол бедака індыка
На двары ўзнікла палеміка.
Курыцы засакаталі,
Гусакі загалгаталі.
Усе ў адно, нават паўліна,
Цвердзяць, што індычкі віна.
Пеўні зноў, пачуўшы гэта,
Налажылі свае вета:
— Не яна, ён вінаваты,
Ганарлівец кішкаваты.
Скуль ён жонцы будзе люб,
Булавешка — самалюб.

Індык вытрымаць не мог,
І, надумаўшыся, здох.

ПЕРСАНАЛЬНА

Паўлючук сваім Дамянам
Згневаў Чыквіна Івана.
Той пусціў думкі на сіта,
Даказаў: — Ніткамі шыта.
Шчэ й ніткамі белымі,
Рукамі няўмелымі.
Рудчык сам з сябе выходзіў,
Голас свой у адно зводзіў:
— Ці ж то можна дапусціць,
Каб у нас Дамян мог жыць?
Гэты Дамян псіхапата,
У Харошчы яму хата.
Дзе ж тады наш калектыў?! —
Гукнуў Рудчык і застыў.
А за ім Гайдук Мікола
Роўна, чынна, навакола,
Гладка вырашыў праблему —
Змякчыў адзіноцтва тэму.
Нічога то не дало,
Не заціпылася зло.
Дваракоўскі разабраўся,
Паўлючука грамаціь узяўся.
У пух і прах разнёс, зглазаў,
Ну а Маньку... апраўдаў.
(Маньку, злога паразіта,
Мінулага недабітак!)
А палемікаю Шведа
Завяршылася «пабеда».
Лёгка прыйшла перамога —
Індык сам, а пеўняў многа.
Ды на гэтым не канец,
А Паўлючук маладзец —
Тэму высунуў на час,
Бо Дамянаў многа ў нас.

Міхась Красоўскі
Малынка

Чыгуначнікі дыскутуюць

Чыгуначнікі, і не толькі чыгуначнікі, збіраюцца ў Доме культуры прафсаюза чыгуначнікаў у Чаромусе, слухаюць цікавых дакладаў і дыскутуюць. І так, напрыклад, дня 12.І. 1965 адбыўся тут даклад А. Карпюка на тэму: «Суадносіны паміж дзяржавай а рэлігіяй у народнай Польшчы». Даклад на толькі зацікавіў прысутных, што пастанавілі яны прадоўжыць дыскусію на гэтую тэму на наступных сустрэчах. (п)

На здымку зверху: абарыген Ванжук.

Забытыя кінутыя

Ёсць тэорыя, што карэнныя жыхары Аўстраліі — перасяленцы з Індыі. Гэтае перасяленне адбывалася многа тысяч год таму назад. Да часу каланізацыі Аўстраліі еўрапейцамі лічба аўстралійскіх абарыгенаў перавышала паўмільёна чалавек. Мовы плямён былі рознымі ,як і звычаі. Абарыгены, гэтае карэннае насельніцтва Аўстраліі, ніколі не былі ваяўнічымі, узброеныя сутычкі паміж плямёнамі наогул невядомы. Кожнае племя мела сваю долю паляўнічых і рыбалавецкіх угоддзяў альбо мірна дзяліла іх з другімі плямёнамі.

Сёння — усяго праз сто семдзесят пяць год пасля з'яўлення на кантыненце еўрапейцаў — лічба аўстралійскіх абарыгенаў паменшала прыблізна да сарака тысяч. Аднак такая ўжо ў гэтым народзе ўпартая і вытрымлівая сіла, што ў канцы канцоў іх лічба ізноў пачала расці. Між іншым, аб гэтым сведчаць лічбовыя даныя за апошняе дзесяцігоддзе. Сёй-той з белых перасяленцаў не толькі быў упэўнены, але і спадзяваўся, што абарыгенаў Аўстраліі чакае поўнае расавае выміранне. Цяпер ясна, што гэтага не будзе.

Вельмі нямногія чыстакроўныя абарыгены Аўстраліі карыстаюцца грамадзянскімі правамі. Толькі ў той частцы краіны, якая называецца Паўночнай Тэрыторыяй, ім дадзена права голасу на выбарах. Пераважная большасць жыве ў рэзервацыях — на спецыяльна вызначаных тэрыторыях, аддаленых ад малых і вялікіх гарадоў. Пісьменнасць сярод іх надзвычай малая і ні адзін з абарыгенаў не здабыў вышэйшай адукацыі. Толькі нямногія з іх маюць права ўступаць у арганізацыі прафесіянальных саюзаў, хаця часта яны выконваюць тую ж працу, што і белыя рабочыя. Таму і зарабляюць яны менш.

Доўгія гады цягнецца нялюдскае жыццё карэнных жыхароў вялікага аўстралійскага кантынента. І гэтая ганьба не дае спакою многім сумленным белым аўстралійцам. Узмацняецца націск перадавой грамадскасці на аўстралійскі ўрад: усё часцей чуваць патрабаванні аблягчыць лёс чорных людзей Аўстраліі. Самі абарыгены высоўваюць са свайго асяроддзя правадыроў, якія стойка змагаюцца за лепшую будучыню свайго народа — забытага, закінутага, паніжанага. (а-ся)

На здымку побач: дзяўчына Зямлі Арнхэм.

ДВАЦЦАЦЬ ДВА ГАДЫ БЕЗ СНУ

У скромным сяле Благай (Герцагавіна) жыве селянін Франьё Мікуліч, які ўжо 22 гады не ведае, што такое сон. З імем гэтага 29-гадовага чалавека звязаны яшчэ дзве незвычайныя ўласцівасці: дзівосная памяць і здольнасць рабіць у галаве складаныя арыфметычныя падлікі. Але Франьё не быў такі ад нараджэння.

Вясной 1942 года, калі хлопчыку не было яшчэ сямі гадоў, блізка ад яго разарвалася ручная граната. Дзіця здранцвела са страху, потым кінулася дамоў. Вечарам ён дарэмна стараўся заснуць — сон не прыходзіў. Мінулі тыдні, месяцы, гады, але ён так і не мог заснуць. Урачы, якія абследвалі яго, сцвярджалі, што Франьё поўнасцю здаровы. Пачатковую школу ён скончыў без цяжкасцей, а потым заняўся звычайнай сельскагаспадарчай работай.

— Час зрабіў сваю справу, — гаворыць Франьё, — і за гэтыя 22 гады я прывык да бяссонніцы. Я зусім здаровы. Але я б схлусіў, калі б сказаў, што не адчуваю ніякай невыгоды: нялёгка ж праводзіць цэлыя ночы ў ложку без сну. Улетку мне лягчэй, асабліва, калі стаяць цёплыя ночы. Я гуляю, стараючыся не турбаваць сваіх дамашніх. Пасля такіх прагулак я адчуваю сябе гатовым заняцца работай. Як правіла, я амаль ніколі не адчуваю стомленасці.

У арміі Франьё аказаўся прыкладным салдатам і адслужыў увесь тэрмін. Праўда, цяжэй за ўсё яму было, калі надыходзіў час адбою, бо салдату ж належыць ноччу спаць. Прыйшлося расказаць пра сваю бяду начальству. Франьё быў бязмерна шчаслівы, калі яму дазволілі амаль кожны вечар заступаць на начное дзяжурства.

У Мікуліча фенаменальная памяць: без дапамогі алоўка і паперы ён выконвае чатыры асноўныя дзеянні арыфметыкі. Ён да гэтага часу памятае нумары вінтовак усіх салдат свайго ўзвода, хоць прайшло ўжо больш як сем гадоў пасля дэмабілізацыі. Камандзір узвода не раз правяраў яго памяць: браў вінтоўку і называў імя ўладальніка, а Франьё ўмомант адказваў: нумар такі вось — і ніколі не памыляўся. Мікуліч за некалькі секунд перамнажае ў галаве шасцізначныя лічбы.

— Я чуў, — гаворыць Франьё, — што хтосьці паставіў сусветны рэкорд, даволі хутка разлічыўшы на дзве тысячы гадоў наперад, калі наступяць высакосныя гады, вызначыў даты вялікіх свят. Я не ведаю, да каго звярнуцца, але ўпэўнен, што магу лёгка пабіць яго рэкорд і за кароткі час разлічыць у галаве ўсе гэтыя даты не на дзве тысячы, а на дзесяць тысяч гадоў наперад. У календары-стагодніку я ўжо выявіў каля 30 буйных памылак.

Свае здольнасці Франьё Мікуліч звязвае з трагічнай падзеяй, якая назаўсёды пазбавіла яго сну. Да таго часу ён нічым не адрозніваўся ад сваіх равеснікаў.

ПАПРАЎКА ДА „КАЛЕНДАРА НІВЫ"

У выніку тэхнічнага недагляду ў сёлеташнім календары „Нівы» не знайшліся некаторыя праваслаўныя святы. Просім прабачэння. Адначасова падаем прапушчаныя святы і просім іх самім нанесці ў наш каляндар. Святы падаем па старому і новаму (у дужках) стылях:

Вялікдзень — 12(25) красавіка; Уваход Гасподні ва Іерусалім — 5(18) красавіка; Узнясенне Гасподне — 21 мая (3 чэрвеня); Пяцідзесятніца або Сыйсцё Св. Духа на Апосталаў — 31 мая (13 чэрвеня).

Васіль Ардамацкі „Я 11-17"

На пошце было шмат людзей. Дзяменцяў прыйшоў сюды за гадзіну да вызначанага тэрміну: хацеў паглядзець, як Павел Арвідовіч будзе весці сябе, чакаючы сустрэчы. А галоўнае, Дзяменцяў баяўся правакацыі. На вуліцы нічога падазронага ён не прыкмеціў. Нічога падобнага на тое, што рыхтуецца засада, ён не выявіў і тут. За сталом, дзе людзі пісалі тэлеграмы, Дзяменцяў выбраў месца, адкуль яму адкрывалася амаль уся зала пошты і выхад на вуліцу. Купіўшы паперу і канверт, ён пачаў пісаць пісьмо ў Берлін, дарагой і каханай сваёй жонцы Лізэце. Самае здзіўляючае было тое, што, калі б хто-небудзь вырашыў высвятліць, ці існуе ў Берліне, па адрасу Александрплац 4, кватэра 15, такая Лізэта, ён не там выявіў бы. Больш таго, яна сказала б, што ўжо даўно чакае пісьма ад свайго мужа, Паўля Руперта.

Паўла Арвідовіча Дзяменцяў пазнаў адразу. Той, абыйшоўшы залу, спыніўся ля кіёска, дзе ўвесь час таўкліся людзі.

Схаваўшы недапісанае пісьмо ў кішэню, Дзяменцяў устаў і падыйшоў да кіёска. Стары каўзануў па ім насцярожаным позіркам, але, відавочна, начнога госця не пазнаў. Купіўшы некалькі газет, Дзяменцяў

18

працягла паглядзеў на старога:

— Вы, здаецца, гаспадар кватэры, дзе жыве ваенны лекар Нельке? Я не памыляюся?

— Ну, як ён там? Жывы, здаровы? Ён цяпер дома?

— Так, гэта я, — адказаў стары.

Дзяменцяў пытаў голасна, каб усе чулі, аб чым яны гавораць. — Вы йдзеце дамоў? Ідзеце, я хачу пабачыць вашага кватаранта.

Не даючы старому апамятацца, Дзяменцяў узяў яго пад руку, і яны выйшлі на вуліцу.

— Налева, за вуглом, кафэ «Месяц», — ціха сказаў стары. — Зайдзіце туды праз дзесяць мінут.

— Добра, — таксама ціха сказаў Дзяменцяў і пайшоў наперад.

Ён прайшоў міма кафэ, аб якім сказаў стары, дайшоў да скрыжавання, пастаяў там і пайшоў назад.

У кафэ было пуста. Дзяменцява здзівіла нявопытнасць гаспадара яўкі. Ну чаму ў пустым кафэ нямецкі афіцэр павінен падсядаць да століка, які заняты старым цывільным пацуком? На гэта адразу могуць звярнуць увагу. Але іншага выйсця не было. Дзяменцяў падыйшоў да століка, за якім сядзеў Павел Арвідовіч:

— Можна за ваш столік?

— Калі ласка...

Калі Дзяменцяў сеў і ўзяў меню, стары ціха сказаў:

— Не хвалюйцеся, гэта месца надзейнае. Гаспадар кафэ — наш чалавек... Дык вось. Мая кватэра цяпер для вас не прыдасца. Я вымушаны быў узяць афіцэра. У дамах, якія паблізу штаба, яны жывуць амаль у кожнай кватэры.

— Хто ваш кватарант?

— Гестапа.

— Ясна. А што робіце вы?

— Нічога. Сувязі ўжо няма трэці месяц.

— Не сумуйце. Я ведаю, якую карысць вы прынеслі нашай арміі. Дзякую вам. Мне вы не патрэбны. Я прыду да вас толькі па рацыю. Яна цэлая?

— Зразумела!.. Каб вы з'явіліся месяц раней, — вінавата пачаў стары, — як добра можна было б усё

19

ўладзіць! Я бы здаў вам кватэру — і шыта-крыта.

— Не, усё роўна гэтага зрабіць было нельга. У мяне зусім іншы план. Прашу вас аб адным — падрыхтуйце рацыю. Я зайду да вас нібыта шукаючы кватэры... Да пабачэння.

Дзяменцяў прыступіў да пошукаў кватэры. У ціхім завулку непадалёку ад порта ён увайшоў у пад'езд аднаго дома, падняўся на другі паверх і спыніўся перад дзвярыма ў кватэру нумар пяць. Націснуў гузік званка. Дзверы тут жа адчыніліся.

— Каго вам? — спытаў мужчына ў халаце.

— Не каго, а што, — усміхнуўся Дзяменцяў. — Мне патрэбны пакой.

— Але...

— Не спяшайцеся гаварыць «але», цяпер не той час, калі афіцэры райха могуць спакойна гэта слухаць. — Адпіхнуўшы мужчыну, Дзяменцяў прайшоў у дзверы і зачыніў іх.

— Выслухайце мяне, пане оберст... — Чалавек у халаце ўжо прасіў.

— Ну, ну... — Дзяменцяў разгледжваў раскошную кватэру.

— Мая кватэра не падлягае засяленню. Дастаткова высокі чыноўнік гестапа, пан Мельх, у выпадку чаго, дазволіў мне паклікацца на яго. Давайце пазвонім яму па тэлефону.

— З гэтага і трэба было пачынаць! — Дзяменцяў выйшаў на лесвіцу.

«З пакоем не выйшла, але затое мы ведаем цяпер аб існаванні нейкага Мельха, які займаецца кватэрамі. Можа спатрэбіцца...» З гэтай думкай Дзяменцяў падняўся на пляцоўку другога паверха іншага дома. Перад ім дзверы з таблічкай: «Песіс А.» Дзяменцяў націснуў гузік. Дзверы адчыніла сімпатычная дзяўчына. Убачыўшы нямецкага афіцэра, яна зрабіла крок назад і крыкнула:

— Мама!

Дзяменцяў, не раздумваючы, увайшоў у кватэру і

20

ТРЫБУНА чытачоў

ВЫБАРЫ СОЛТЫСАЎ

Кадэнцыя солтысаў, якія былі выбраны сялянамі паасобных вёсак у 1961 годзе, закончылася ў 1964 годзе. У сувязі з тым на Гайнаўшчыне аж да Новага года працягвалася выбарчая акцыя солтысаў. Ва ўсіх грамадах адбыліся пасяджэнні камітэтаў Фронту нацыянальнага адзінства, на якіх была падсумавана праца солтысаў, і падрыхтавана праекты кандыдатаў на гэтую ганаровую пасаду ў вёсках. Выбарчых сходаў на Гайнаўшчыне адбылося 138, на якіх многа гаварылася аб развіцці вёсак, аб грамадскіх чынах і іншых справах, хвалюючых сялян. У большасці солтысы сталі на ўзроўні сваіх абавязкаў і таму на 138 солтысаў новых выбрана толькі 49.

Ю. Казак
Гайнаўка

МАЛАДАЯ ТРАДЫЦЫЯ

Месяц студзень характэрны тым, што ва ўстановах, прадпрыемствах і школах адбываюцца ёлкі для дзяцей. Гэта стала ўжо традыцыяй. Але традыцыя гэта на нашых вёсках яшчэ маладая. Мне зараз няпоўных 60 год. У маіх бацькоў нас, дзяцей, было параўнальна мала, бо ўсяго сямёра. Трэба ведаць, што ў той час людзі не былі знаёмыя са свядомым мацярынствам, і жанчыны радзілі дзяцей столькі «колькі Бог пасылаў». Былі сямейкі і па 14 асоб. Калі я быў у школьным узросце, маці расказвала нам, што паны і бацюшкі ставяць на коляды ёлку, але бачыць яе нам не давялося. Ёлка была для нас чымсьці таямнічым і кожны з нас уяўляў яе па-свойму.

Ёлка на Сакольшчыне ў сялянскай хаце 40—50 год таму назад была зусім няведамай. У больш заможных сялянскіх хатах і ў школах ёлка пачала паяўляцца ў міжваенны перыяд. А амаль у кожнай сялянскай хаце стала яна за народнай улады. І на традыцыйнай вілійнай вячэры пшанічная аладка не стала з'яўляцца вялікім прысмакам, а апрача селядца на стале паявіўся шчупак і карп, ды ячмяную куццю замяніў рыс, у які сыплецца цукру да смаку. Сёння ёлка з'яўляецца чымсьці неабходным амаль у кожнай сям'і.

К. Пятэльскі
Крушыняны

ВЫКАРЫСТАНЫ БУДЫНАК

У мінулым у Лапухоўцы (Гайнаўшчына) была спулдзельня прадукцыйная. Пасля яна перастала існаваць, а супольны кароўнік стаяў пусты. У лістападзе мінулага года спулдзельня прадукцыйная ў Крыўцы ўзяла гэтае нявыкарыстанае памяшканне пад сваю апеку. Кароўнік гэты спулдзельня падрамантавала і запланавала ў ім развіваць гадоўлю курэй. Ужо падрыхтавана да гэтай працы тры асобы. Яны прайшлі спецыяльны птушкагадоўчы курс.

Сяргей Данілюк
Катлоўка

Вартаўнікі баяцца злодзееў

Менавіта гэтак ёсць у Новай Волі, што за Міхаловам у Беластоцкім павеце. Вартаўнікі баяцца адыходзіць ад сваіх хат, каб злодзеі іх не пабілі. Нядаўна таксама была пакража. У аднаго гаспадара злодзеі ўкралі 700 кг збожжа. Міліцыя хоча даведацца, хто вартаваў у ноч пакражы, але ніхто не хоча да гэтага прызнацца, ніхто не хоча мець непрыемнасцей ад міліцыі. Адным словам, поўны беспарадак у вёсцы. І тут неабходна больш ая інтэрвенцыя ўлад.

Ю. Бойка
Міхалова

НАВАГОДНЯЯ ЁЛКА

10-га студзеня ў мясцовай школе ў Дубічах Царкоўных адбылася ёлка. Урачыстасць гэту адкрыў кіраўнік школы Георгій Койла. Пасля на сцэне з беларускімі, рускімі і польскімі вершамі выступалі вучні. Яны выступалі таксама з кароткімі гумарыстычнымі сцэнкамі.

Многа было ўцехі, калі прыехаў Дзед Мароз і ўсім дзецям пачаў даваць падарункі. Дзедам Марозам быў Андрэй Жук, які дасканала справіўся са сваёй роляй.

Урачыстасць, на якую прыбыло многа бацькоў, закончылася забавай для школьнікаў. На акардэоне іграў Іван Самасюк.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

АХЛЯЙ У КАВЯРНІ

Хачу спытаць, нашто патрэбна святліца з кавярняю на вёсцы? Ага, скажаце, што патрэбна яна для адпачынку, чыткі газет і часопісаў, культурна-асветнай працы. І слушна. Але аднаго дня, у калядны прысвятак, шэфы грамадскай рады ў Аўгустове, пад Бельскам, дайшлі да вываду разам са сваімі солтысамі, што ў кавярні піць толькі каву, не гонар. Зачыніліся яны ў ёй ды давай там практыкаваць новую «форму» культурнай дзейнасці, якая звялася да таго, што выпілі восем літраў гарэлкі...

Не ведаю напэўна, можа выпілі і менш, але назаўтра адзін з шэфаў мясцовай ГРН хваліўся, што «выдулі» ў кавярні, іменна восем літраў, а не менш! (ся)

І Ў ДЗЯНІСКАХ

Святліца ў Дзяніскaх пабудавана ў 1954 годзе. Да 1963 года, гэта значыць да часу пабудовы школы, выкарыстоўвалася яна да навучання дзяцей. Зараз у гэтай святліцы з дапамогаю гміннай спулдзельні ў Бельску сарганізавана клуб-кавярню, які абсталявана ў прыгожую мэблю, радыёпрыёмнік, радыёлу, тэлевізар і ў розныя ігры.

Тут можна цяпер і выпіць чорнай кавы і пачытаць часопісы, пабачыць тэлевізійныя перадачы і г.д. Кіраўніком клуба-кавярні з'яўляецца 20-гадовая Марыя Цімашук.

Вася Міранюк
Янка Коск
Міхалова

З ІХ БЯРЫЦЕ ПРЫКЛАД

...а імі з'яўляюцца вучні VI і VII класаў пачатковай школы ў Чэхах Арлянскіх (Гайнаўскі павет). Вучні гэтай школы добра дбаюць пра птушак. Ведаем, што прыйшла цяжкая зіма, поле завеяла снегам і птушачкі, якія праз усё лета нам прыгожа спяваюць, цяпер не маюць чаго есці. А вучні з Чэхаў Арлянскіх зрабілі многа кармушак і папрыбівалі іх на дрэвах і на плоце кругом школы. Што некалькі дзён прыносяць у кармушкі збожжа. Такім учынкам павінны цікавіцца вучні з іншых школ і дапамагчы птушкам пражыць зіму.

Міхась Самасюк
в. Чэхі Арлянскія

Вясёлая вечарына

9-га студзеня ў Відаўскай святліцы адбылася вясёлая вечарына. Сюды прыехалі галадоўскія пажарнікі з мастацкай самадзейнасцю. У іх выкананні жыхары Відава пабачылі пастаноўку «Гэрад» і паслухалі песні і жартоўныя нумары. Усе прысутныя былі вельмі задаволены з прыезду галадоўцаў.

Міхась Давідзюк
вёска Відава

Дарагое **Сэрцайка!**

Пішу да цябе, Сэрцайка, першы раз. Чытаючы парады я дайшла да вываду, што ты вельмі добра ўсім памагаеш, раіш. Тады і я хацела б атрымаць ад цябе гэта ж самае. Я вельмі цябе прашу, каб як найхутчэй мне параіла. Мела я 17 год, калі пазнаёмілася на забаве з Я., з якім пачала сябраваць. Ён мне вельмі спадабаўся і я яму таксама. Але рэдка мы з ім сустракаліся, бо ён вучыўся. Але перапіску вялі. Калі Я. прыехаў на канікулы, пашлі мы на забаву. Танцаваў ён толькі са мною. Калі ўбачыла мая найлепшая сяброўка, што нябрыдкі хлопец, напісала да яго пісьмо, напісала на мяне ўсялякіх глупстваў. Мой хлопец, атрымаўшы тое пісьмо, перастаў да мяне пісаць, толькі пачаў перапісвацца з ёю. Перажыла я тады нямала. Цяпер маю 18 год і пазнаёмілася нядаўна з Т., з якім не сябравала нават месяца, а яна ўжо ізноў адгаварыла яго ад мяне. Цяпер ён да мяне не гаворыць, толькі бачу, што калі-некалі з ёю гаворыць. А вось бачыш, дарагое Сэрцайка, якая неразумная справа. Парай мне, як вытлумачыць Т. аб усім, што гэта няпраўда, і каб Т. ёй не верыў. Вельмі прашу цябе, Сэрцайка, парай, буду ўдзячна.

М. з Гайнаўскага павета

Дарагая М.

Сапраўды гэта вельмі неразумная справа, як і неразумная твая сяброўка. Хаця найбольш вінавата твая сяброўка (відаць не вельмі разумная), аднак і гэтыя хлопцы на маю думку не заслугоўваюць на пахвалу. Людзі ўмеюць нагаварыць вельмі многа, а яшчэ больш дадаць. Але разумны хлопец не паступіць так, як паступіў Я. ці Т. Калі дзяўчына падабаецца, а хтосьці нагаворыць на яе недарэчнасцей, тады не павінен ён кідаць, а пабачыць, пераканацца, ці гэта праўда. Відаць, што ты Я. не вельмі абыходзіла, калі адразу ён перастаў з табой сябраваць. Таксама і Т. Хоць ёсць розныя характары. Таму раю табе пагаварыць з Т., так, пры спрыяльнай сустрэчы, і вытлумачыць яму, што твая сяброўка вельмі неразумная, а сам Т. не павінен ёй верыць і таксама паступаць неразумна (гэта адносна таго, што ён да цябе перастаў увогуле гаварыць, чаму?). Ты павінна вытлумачыць, што табе не залежыць на яго вяртанні да цябе, але на тым, каб ён меў аб табе добрую думку. А сяброўку пры аказіі паўстыдай, але ўмела.

СЭРЦАЙКА

закрыў дзверы. У пярэднюю выйшла высокая сівая жанчына.

— Прашу прабачыць мне, пані, — звярнуўся да яе Дзяменцяў. — Мяне прывяла да вас неабходнасць. Ці няма ў вас для мяне свабоднага пакоя? Тыдняў на два... Я, зразумела, заплачу. Атэлі забіты, а жыць недзе трэба...

— Прайдзіце сюды, — разгублена сказала жанчына.

Яны ўвайшлі ў прасторны, са смакам абсталяваны кабінет. Па сценах былі развешаны карціны, іх было шмат, і, як прыкмеціў Дзяменцяў, усе яны былі добрыя. Жанчына запрасіла Дзяменцява сесці ў крэсла, а сама села на дыван. Яна глядзела на Дзяменцява і маўчала.

— Гэта кватэра латышскага мастака, — пачала яна ўрэшце, — але яго няма... Ён нядаўна памёр...

Дзяменцяў устаў:

— Я прашу прабачыць мне, пані. Шчыра спачуваю вашаму гору. — Ён стаяў, схіліўшы галаву і думаючы, што менавіта ў гэтай кватэры яму трэба пасяліцца. — Я разумею ваша гора. У мяне ў Берліне загінула ўся сям'я. Уся... — Дзяменцяў зрабіў рух, быццам збіраўся пайсці.

— Хвілінку, пане афіцэр... Я хачу вытлумачыць вам... — Жанчына падыйшла да стала, адшукала там нейкую паперку і працягнула яе Дзяменцяву.

Дзяменцяў хутка прабег дакумент вачыма. У ім гаварылася, што мастак Песіс А. з'яўляецца выдатным жывапісцам і што калекцыя карцін, якая знаходзіцца ў яго кватэры, карыстаецца аховай адміністрацыі.

21

Подпіс пад дакументам — Герман Мельх. Гэты Мельх трапляецца яму на кожным кроку, але ў гэтым выпадку Мельх памог Дзяменцяву прыняць правільнае рашэнне. Ён пачаў уважна ўглядацца ў карціны.

— Цудоўна!.. Вялікі майстар!.. Ах, як прыгожа! — захапляўся ён у голас, пераводзячы позірк ад карціны да карціны. — Так, усё гэта вялікая вартасць. Я вось думаю: ці дастаткова добрая ахова — выдадзена вам паперка? Прыдзе нейкі хам, плюне на гэту паперку і вывязе ўсе гэтыя карціны.

— Божа, што вы гаворыце! — прашаптала жанчына.

— Падобны інцыдэнт быў у Рызе. Там адзін прафесар пяцьдзесят год калекцыяніраваў фарфар. Ён сабраў рэчы, якім няма цаны. І вось аднойчы да яго на кватэру зусім выпадкова зайшлі двое салдат. Ім спадабаліся рэчы прафесара і, невядома, чым бы ўсё гэта закончылася, калі б у кватэры прафесара не жыў наш афіцэр. Ён пачуў гармідар, выйшаў са свайго пакоя і, даведаўшыся ў чым справа, выставіў салдат. — Падкінуўшы жонцы мастака гэты трагічны сюжэт са шчаслівым канцом, Дзяменцяў рабіў выгляд, што расказ не мае ніякіх адносін да яго візіта на гэту кватэру і што ён зараз развітаецца і пойдзе.

Прынада ўзяла — жонка мастака запрапанавала Дзяменцяву пасяліцца ў яе кватэры.

Так Дзяменцяў прыдбаў уласнае памяшканне. Неўзабаве ён ужо ўлёгся на дыване спаць. Усё складвалася як найлепш.

(Працяг за тыдзень)

22

КІНО

Праграма
на 2 — 7.II.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Generał della Rovere" (włoski), 2—4. „Spotkanie ze szpiegiem" (polski), 5—7.

Кляшчэлі
„Wszystko dla psów" (angl.), 2—4. „Wyrok na V c" (jugosł.), 5—7.

Дубіны
„Ostrożnie babciu" (radz.), 6—7.

Нараў
„Życie Adolfa Hitlera" (NRF), 4—7.

Нараўка
„Dziki pies Dingo" (radz.), 4—7.

Чыжы
„Przeżyłem swoją śmierć" (czeski) 4—7.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Koledzy" (radz.), 3—7.

Бранск
„Święto nadziei" (bułg.), 2—3. „Foto Haber" (węg.), 4—5. „Agnieszka" (polski), 6—7.

Орля
„Echo" (polski), 4—7.

Райск
„Biedna ulica" (bułg.), 4—7.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Więźniowie nocy" (argentyński), 2—3. „Krzyżacy" (polski), 4—7.

Міхалова
„Winda towarowa" (franc.), 2—4. „Car Kałojan" (bułg.), 5—7.

Супрасль
„Miejsce na górze" (angl.), 2—4. „A jeśli to miłość" (radz.), 5—7.

Чорна Беластоцкая
„Igraszki miłosne" (franc.), 2—3. „Wyrok na V c" (jugosł.), 4—5. „Żywi i martwi" (radz.), 6—7.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Dziecięce marzenia" (radz.), 2—4. „Spotkanie ze szpiegiem" (polski), 5—7.

Нурэц
„Listy do matki" (radz.), 2—4. „Przerwany lot" (polski), 5—7.

Мілейчыцы
„W pogoni za meteorytem" (czeski), 2—4. „Teresa Desgueraux" (franc.), 5—7.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Chwila wspomnień 1961, 1962" (polski), 2. „Hindukusz" (polski), 3—4. „Rzut karny" (radziecki), 5—7.

Сухаволя
„Chwila wspomnień 1958, 1959, 1960" (polski), 2. „Listy do matki" (radz.), 3—4. „Sprytny Piotr" (bułg.), 5—7.

Шудзялава
„Kapral w matni" (franc.), 3—7.

Янаў
„Chwila wspomnień 1954, 1955, 1956, 1957" (pol.), 2. „Ptaszyna" (wietnamski), 3—7.

Сідра
„Chwila wspomnień 1950—52, 1953" (polski), 2. „Dylemat" (duński), 3—4. „Więzy krwi" (radziecki), 5—7.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Zabawa na sto dwa" (angl.), 6—7.

Новы Двор
„Tylko we dwoje" (angl.), 6—7.

Ружаністок
„Dwie strony medalu" (angl.), 2—3. „Lekcja miłości" (szwedzki), 4—5. „Spotkanie ze szpiegiem" (polski), 6—7.

Гумар і сатыра

Штораз лепш жывецца ў вёсках

Доўга Ян быў нежанатым,
Ўрэшце і яго ўзяло,
Матацыклам едзе ў сваты
У суседняе сяло.

Лае Янку жонка Ліза,
Што каханку ён прыдбаў.
А наш Янка тэлевізар
У святліцы пакахаў.

Серп і цэп свой, як падаркі,
У музей аддаў Рыгор.
Збожжа выжала жняярка,
Змалаціў яго матор.

Вось характар, дык характар,
Мае трактарыст Якім!
Як сядае на свой трактар,
Чыстай ён не п'е зусім.

Замяняюцца палоскі
У шырокія палі.
Штораз лепш жывецца ў вёсках,
Так ніколі не жылі.

Андрэй Самасей

ПАЛЯВАННЕ

— Дарагая, сёння, на жаль, я нічога не ўпаляваў.

— А я гэта ведала яшчэ раніцай, калі знайшла твой кашалёк, які ты забыўся ўзяць з сабой.

ДЫЯГНАЗ

Пацыент: Доктар, скажыце, калі ласка, што з маім сэрцам?
Доктар: Пакуль вы будзеце жывыя, яно будзе вам служыць.

— На руках цябе насіць буду!

— Не плач, мы гэты фільм па тэлевізару паглядзім.

ФАТАГРАФІЯ

Закаханы сын піша бацьку: «Дарагі мой бацька, вышлі сто злотых. Я хачу сфатаграфавацца з маёй дзяўчынай».

Бацька яму адказвае: «Высылаю 50. Здымі толькі дзяўчыну, бо цябе я ўжо меў шчасце бачыць».

Ідучы ўгору, павітайся з кожным. Невядома, калі і як будзеш вяртацца.

МЕТЭАРОЛАГ

— Калега, вы падрыхтавалі ўсе дакументы?

— Так. Заўтра, відаць, будзе дождж, бо надта ж ломіць у каленях.

ШКАДА ШТО ПРАЧНУЎСЯ

Адзін скнары чалавек сасніў, што прадае гусь і просіць за яе сто злотых, а яму даюць толькі трыццаць. З-за гэтага ён прачнуўся, але хуценька зноў зажмурыў вочы і сказаў:

— Добра, давайце хоць дзесяць, толькі хутчэй...

БЯДА

Да заплаканага хлопчыка падышоў адзін чалавек і запытаўся:

— Чаго ты плачаш малы?

— Мама сказала бацьку, што ён асёл...

— Ну і што?

— А бацька сказаў маме, што яна каза...

— ?

— Тады якой жа скацінай з'яўляюся я сам?

Зубны лекар у Тэхасе.

СЛОВА АБ ЗУБРАХ

Пераступіўшы парог хаты лесніка, чалавек сказаў:

— Завуць мяне Мінаем, прышоў патаргавацца.

— Дровы вам патрэбны? — спытаў ляснік.

— Дровы — травы, калі навокал бор векавы, рыбак рыбы не купляе, таргоўля мая выменная, — загаварыў Мінай.

— Што гэта мяняеш, авёс на стан калёс, ці старыя шлэмбы на новыя боты? — зацікавіўся ляснік.

— Хачу выманіць сваю карову на зубра, — выпаліў Мінай.

— Дзіўная справа, — здзівіўся ляснік.

— Простая справа, карова не мае правоў, а зубр го-го, да яго без пальчатак не падыходзь. Мая карова залезла ў лес, дроў не крала, але траўку шчыпала, а я за гэта заплаціў штраф.

— Правільна! Пушча-запаведнік для зуброў, — выясніў ляснік.

— Разумею гэта, а карова мая не разумее. Зубры выходзяць з лесу і топчуць нашы палі, штраф за гэта хто заплаціць?

— Дамагайцеся ад зуброў, — з усмешкаю сказаў ляснік.

— Справядліва кажаце, толькі чаму аштрафавалі мяне, а не карову маю?

— Дзе жывеце? — спытаў ляснік.

— Мая хата ў Скупаве. Гэта вёска разлажылася сярод пушчы. Зубры сумуюць у лесе і вылазяць пагуляць на скупаўскія палі. Там раздолле для звяроў і патанцаваць могуць, і пабароцца.

— Ганіце іх у хвост і ў грыву, — параіў ляснік.

— Кланяюся за параду, толькі паведаміце, у каторую ноч задумаюць зубры выбрацца на пагулянкі? А і растлумачце мне яшчэ, як гоняць зуброў? Бо ўдарыш зубра — дастанеш штраф, пераб'еш нагу — пойдзеш пад суд, а крычаць «брысь, брысь» — не памагае, не разумеюць зубры пашаму.

— Ну, а якая карысць вы мяняць карову на зубра? — пытае ляснік.

— Карысць велізарная, пойдзе зубр у пушчу пасціся, не плачу штрафу. Ведаючы, калі яны збіраюцца гуляць, мой зубр будзе рваца да іх, а мы ў тую ноч не дапусцім зуброў на палі. За гэта будуць мяне шанаваць у Скупаве.

— Зубры дзяржаўныя і не могуць быць прыватнай уласнасцю, — прагаварыў павучальным тонам ляснік.

— Тады ўкапайце слупы з надпісам «Зубрам забаронена выходзіць з лесу».

— Глупствы гародзіце, — заўважыў ляснік.

— Гараджу, гараджу, а адгарадзіцца ад зуброў не магу, — сказаў Мінай і дадаў: — Пасевы знішчаны зубрамі, ім гэта можна, бо іх бароніць закон, а нашы законныя правы вілямі на вадзе пісаны.

— Ну, ну, з гэтага боку не заходзь, — забурчэў ляснік.

— Значыць, з гаспадарчага боку не падыходзь, з палітычнага не заходзь, з законнага — адыходзь, а наогул згінь ты ўсё, прападзі, — закончыў Мінай.

Людзі добрыя, куды нам супраць зуброў, яны рогі маюць!

Дзядзька Левон

УСЯЧЫНА

Як я вам падабаюся?

ЧВЭРЦЬ ЛІТРА МЫШЫНАГА МАЛАКА

На свеце наўрад ці знойдзецца чалавек, які каштаваў бы «птушынае малако». Але аднойчы супрацоўнікам Калумбійскага універсітэта ў ЗША спатрэбілася, відаць, такі ж дарагі, толькі значна больш рэальны прадукт — мышынае малако. Яно прызначалася для даследвання злаякасных пухлін. Каб атрымаць чвэрць літра малака, прыйшлося «падаіць» 20 тысяч мышэй. Гэта абышлося ў 10 тысяч долараў.

Песні па заяўках

Па просьбе Валі Загробы, Надзі Субеты з Гурая, Сакольскага павета, змяшчаем песню:

Dziewczyna wopisty

Stoję przy oknie w noc patrzę z lękiem,
ciebie mi brak.
Pola pod śniegiem,
zwierz w białym lesie,
w gnieździe śpi ptak...
By nikt i mojej nie zmącił ciszy
nocą ni dniem,
czuwać ktoś musi na polskiej granicy,
mój chłopiec jej strzeże z swym psem.

Choć mróz, tęgi mróz,
w dzień i w noc czuwa on.
Na brwiach osiadł mu suchy śnieg,
siwy szron.
Wiele dróg, krętych dróg do tych ziem,
wybiera wróg.
Dmie wiatr, tylko wiatr śpiewa tu pieśni swe,
że ktoś czeka tam i pisze żal na okien szkle
Przez śnieg, biały śnieg,
brodzi noc, czarny kruk...
ciepły świt zbliża pod mój próg.

Odłuż karabin,
szron otrzep z czapki,
w progu mym stań,
moją tęsknotę wykreślą z serca
ślady twych sań.
Dom pełen ciebie,
dni pełne ciebie,
dobre to dni,
by czas był spokojny,
by uśmiech był w domu
trudzą się tacy jak ty.

Choć mróz... itd.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony red. naczelny 25-65, centrala 31-41 w. 43. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk C-3